

Nr 108.

Av herr **Fast**, om anslag till uppförande av bostadshus med smålägenheter.

År 1917 anvisade riksdagen, i enlighet med en av Kungl. Maj:t avgiven proposition, på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 4,000,000 kronor att, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 30 juni angivna grunder, användas till understöd för uppförandet av bostadshus med smålägenheter, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

I en vid 1918 års lagtima riksdag avlåten proposition (nr 339) begärdes på 1918 års tilläggsstat ett förslagsanslag, högst 3,000,000 kronor, att för samma ändamål användas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som godkändes av 1917 års riksdag.

I en av herrar Hage och A. Werner inom andra kammaren väckt motion (nr 49) begärdes på 1918 års tilläggsstat ett förslagsanslag av 8,000,000 kronor för samma ändamål.

I tvenne likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren (nr 91) av herrar E. Söderberg och Olof Olsson och den andra inom andra kammaren (nr 131) av herr Johan Nilsson och undertecknad E. Fast, begärdes, att riksdagen måtte besluta att på 1918 års tilläggsstat till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett förslagsanslag av 20,000,000 kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i Kungl. Maj:ts proposition nr 34 till 1917 års riksdag angivna grunder för uppförande av bostadshus med smålägenheter.

Med anledning av denna Kungl. Maj:ts proposition och ovan nämnda motioner beslutade riksdagen att bifalla den kungl. propositionen.

De skäl, som förelågo för Kungl. Maj:ts proposition vid 1918 års lagtima riksdag, liksom för de då väckta motionerna och riksdagens beslut i ärendet, anser jag i än högre grad nu föreligga och berättiga till ett större anslags utgående för detta ändamål än som tidigare beslutats.

Som motivering hänvisar jag till motionen nr 131 i andra kammaren för 1918 års lagtima riksdag och får dessutom anföra:

Att förhållandet på bostadsmarknaden under det senaste året ingalunda förbättrats, utan tvärtom i avsevärd grad försämrats. Från allt flera håll klagas över den stora bristen på bostadslägenheter.

Att detta klagomål ej är oberättigat, visar den fåtaliga annonseringen om lediga lägenheter, som var och en kan göra sig förvissad om vid ett studium av varje tidning, som brukat innehålla sådana annonser.

Det är ingalunda ovanligt, att stora premier erbjudas den som kan anskaffa hyresledig lägenhet, och härigenom bringas hyrespriset upp i en svindlande höjd, i trots av lagen mot oskäligen hyresstegring.

Det ligger i sakens natur, att just de fattigaste och barnrikaste familjerna ha svårast att klara sig i denna hetsjakt efter lägenheter, där både penningen och barnantalet spelar en så avgörande roll.

Följden blir den, att just de familjer, som behövde mest ljus och utrymme, få bebo de olämpligaste och trångaste lägenheterna, och vådorna härav återfalla i sista hand på samhället självt.

Någon utsikt till kraftigt igångsättande av bostadsbyggandet genom enskilt initiativ synes ej förefinnas för den närmaste framtiden.

Alltjämt äro priserna på byggnadsmaterial så höga, att det ej är tänkbart, att då det åter blir något så nära normala förhållanden, byggnadskostnaderna för de hus, som nu uppföras, skola kunna täckas genom de hyror, som då kunna betingas, eller som hyresgästerna ha råd att betala.

Visserligen ha många arbetsgivare insett sin plikt och för att kunna erhålla arbetare tvingats att bygga bostäder för sina arbetare, men har detta dock ej skett i sådan omfattning, att bristen på bostäder härigenom avhjälpes. Dessutom ha arbetsgivarne i många fall tillgripit den åtgärden att i stället för att bygga nya hus inköpa redan uppförda sådana, och bidraga sådana åtgärder vare sig de vidtagas av staten eller arbetsgivare ej att förbättra, utan tvärtom förvärra läget på bostadsmarknaden.

Det är att befara, att då nu mindre gynnsamma konjukturer synas

stunda för de flesta industrier, arbetsgivarnes insatts i bostadsfrågan under den närmaste tiden blir mindre än som förut varit fallet.

Från kommunernas sida är ej heller att vänta något kraftigt initiativ för bostadsbristens avhjälpande, såvida ej från riksdagens sida ett starkt stöd erhålles. Kommunernas utgifter ha genom kristidsåtgärder så stegrats, att deras ekonomiska bärkraft ej tillåter vidtagandet av de åtgärder, som de på grund av frågans vikt måhända ej annars skulle försumma att vidtaga.

Vad statsutskottets majoritet anført i sitt utlåtande nr 133 vid 1918 års lagtima riksdag om statssubventions beviljande åt vissa kommunala och enskilda byggnadsföretag för att härigenom stimulera byggnadsproduktionen, är ägnat att väcka allvarliga betänkligheter, och att en varaktig förbättring av bostadsproduktionen ej kan erhållas genom dessa av kristiden föranledda nödfallsåtgärderna vill jag ingalunda bestrida.

Men varken utskottet eller någon annan har visat på någon annan framkomlig väg, varigenom den allt mera hotande bostadsbristen för närvarande kan avhjälpas.

Något väsentligt nedbringande av priset på byggnadsmaterial genom statens ingripande är väl för tillfället knappast möjligt, hur önskvärt detta än kunde vara.

Någon ransonering av bostäder är nog ej heller möjlig att genomföra på grund av rent tekniska och ekonomiska svårigheter, även om man principiellt ej hade något att erinra däremot.

På grund av de statsfinansiella svårigheter, som nu råda, har jag måst begränsa anslagets storlek till betydligt mindre belopp än vad frågans vikt och sociala innebörd bort berättiga till.

Med stöd av vad jag ovan anført, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte besluta att på 1919 års tilläggsstat till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i Kungl. Maj:ts proposition nr 339 till 1918 års lagtima riksdag angivna grunder till understöd för uppförandet av bostadshus med smålägenheter.

Stockholm den 20 januari 1919.

Erik Fast.